

gern. Ako ritamski sastav s takvim mjerama možda i nije najjasniji u prvoj melostrofi, on je potpuno jasan u drugoj i u većini ostalih melostrofa.

Na kraju još jedno objašnjenje. Početak teksta pjesme br. 244 a, hage-de o dvanaest svetih brojeva *Kloainder Muøss, kloainder Muøss, (Shug du mire, buø ischt oains'!*, čitamo u prijevodu na današnji njemački književni jezik ovako (str. 296): *Kleiner Muss (!), kleiner Muss, / sag du mir, was ist eins!* U navedenom kontekstu značenje riječi *Muss* ostaje čitaocu nerazumljivo. Ali ako se za tumačenje te riječi poslužimo slovenskom riječju *mož*, odnosno u dolenskom dijalektu *muož* (njem. der Mann), značenje riječi *Muss* odmah je jasnije i mi prevodimo: *Kleiner Mann, d. i. Knabe, sag du mir was ist eins!*

(Prikaz prvoga sveska ovog djela obavljen je u sedmoj knjizi našega godišnjaka.)

Jerko Bezić

LORENC ANTONI, FOLKLORI MUZIKOR SHQIPTAR, bleni V, Rilindja Prishtinë 1972, 215 str.

Nastavljajući prikupljanje muzičke tradicije albanskog naroda nastanjenog na području SAP Kosova, SR Makedonije i SR Crne Gore, Lorenc Antoni u svojoj petoj zbirci *Folklori muzikor shqiptar* objavljuje 122 pjesme. Sve su snimljene i zabilježene od pjevača koji su se — kako autor sam kaže — nedavno doselili (dakle ne od starosjedilaca) iz različitih krajeva, kao i od onih koji povremeno dolaze u Prištinu.

Zbirka sadrži predgovor (na albanskom i srpsko-hrvatskom jeziku), 122 notna zapisa (transponovana na završni ton g), popis pjesama razvrstanih prema izvođaču (pjesme muške, ženske i dječje), funkciji i sadržaju (svadbene, pečalbarske, tužbalice, dječje, junačke, ljubavne i dr.), zatim, pregled struktura napjeva prema broju i sastavu taktova, pregled skala i opsega napjeva (naznačenih slovima), popis mjesta u kojima su pjesme snimljene, popis imena kazivača sa njihovim osnovnim podacima, popis prvog stiha pjesama kako su izložene u zbirci i redoslijed tekstova prema abecednom redu prvog stiha.

Pjesme su razvrstane u dvije glavne skupine, od kojih prva sadrži jednoglasne, a druga polifone pjesme. Pjesme prve skupine (118 primjera) raspoređene su na osnovu vrste i sastava taktova. Uz svaki pojedini napjev autor daje podatke tonske, ritmičke i melopoetske analize, zatim potpuni tekst, podatke o funkciji, sadržaju, pjevaču, mjestu i vremenu gdje i kada je pjesma snimljena. Svaku promjenu koja se javlja u melodiji ili strukturi melostrofe autor donosi u cijelosti.

Od četiri polifona primjera (br. 119—122) jedan potiče sa područja Toska, a tri sa područja Gega. O polifoniji Gega autor posebno govori u svom predgovoru. Upoznaje nas sa geografskom rasprostranjenošću polifonog pjevanja, konstatuje da se u različitim oblicima susreće najčešće na području Kičeva, da u pjevanju učestvuje 3—4 pjevača, žena ili muškaraca (ali samo u dvije dionice). Muškarci pjevaju bez instrumentalne pratnje, a žene uz pratnju defa — membranofonog instrumenta — koji ovdje služi očito za podržavanje ritma pokreta kod pjesama uz igru.

Posmatrajući zbirku u cjelini prije svega treba istaći vrijednost građe koju ona sadrži. Zahvaljujući dugogodišnjem radu Lorenca Antonija pružena nam je mogućnost da se upoznamo sa muzičkim stvaralaštvom albanskog naroda. Na žalost, ono nam je još uvijek nedovoljno poznato, u prvom redu stoga što zbog nepoznavanja albanskog jezika nismo u mogućnosti da upoznamo sadržaj tekstova ovih pjesama, čiju ljepotu i bogatstvo izraza možemo samo da naslutimo.

Ne možemo završiti sa prikazom ovoga rada a da ne ukažemo na izvjesne postupke u analizi sa kojima se ne bismo mogli da složimo. Prije svega, zamjeramo autoru što nam u prikazu osobina ritma ne daje pregled ritmičkih obrazaca napjeva, ni metričku strukturu stiha, što znatno otežava uočavanje ovih važnih obilježja albanske tradicije. I zatim, što u izlaganju melopoetske strukture napjeva autor prilazi isključivo sa stanovišta napjeva a ne i teksta, pa nam na taj način uskraćuje mogućnost da uočimo oblike koji određuju odnos teksta i napjeva. Tako npr. autor ne ukazuje na melostrofe nastale ponavljanjem članaka stiha, ili dodavanjem pripjeva, ili eksklamacija, mada se u ovoj građi nalaze. Ovi nedostaci, kao i nedostatak tabelarnih pregleda, otežavaju korištenje građom u primjeni komparativnog metoda.

Dunja Rihtman — Sotrić

DEUTSCHE VOLKSWEISEN AUS SÜDMAHREN, Im Auftrag des Deutschen Volksliedarchivs herausgegeben von WENZEL MAX. Landschaftliche Volkslieder mit ihren Weisen, 43. H., Bärenreiter-Verlag, Kassel-Basel-Tours-London 1971, 103 str.

Mala zbirka narodnih pjesama Nijemaca koji su do drugog svjetskog rata živjeli u južnoj Moravskoj, blizu austrijske granice, oko rijeke Dyje (njemački Thaya), sadržava 68 pjesama s melodijama. Veći dio tekstova pjesama zapisan je u dijalektu. Ima ih mnogo s tematikom starih religioznih pjesama, kakve se i kod nas mogu tu i tamo pronaći.

Potaknut od muzičkih pedagoga, autor zbirke je u godinama 1929—1939. bilježio i skupljao njemačke narodne popijevke u južnoj Moravskoj. Mnoge tekstove pjesama našao je u rukopisnim bilježnicama svojih kazivača. Te su se pjesme sačuvale u narodnoj tradiciji toga kraja jer su se pjevale pri raznim radovima, zgodama i narodnim običajima, na crkvenim proštenjima, plesnim zabavama, kirvajima, pri čehanju perja, komušanju kukuruza, u svatovima, na pokopima i sličnim narodnim skupovima. Pjesme različita sadržaja, pučke crkvene, legende, balade, ostale pripovjedne, ljubavne, šaljive i dječje — nisu svrstane u posebno označene grupe.

Priložene napomene o svakoj pjesmi izradili su Rolf W. Brednich i Otto Holzappel. Uz podatke o kazivaču, mjestu i vremenu zapisa, o ulozi pjesme u narodnom životu i običajima, napomene sadrže podatke o objavljenim varijantama i literaturu o pojedinim pjesmama.

Knjižica je vrlo dobar primjer ikako se i u manjim svescima može narodna pjevačka tradicija sačuvati za poznije naraštaje.

Vinko Žganec